

Sababoota fi Furmaata Waliin Oduu Warra Duubatti deebiâ€™anii-Kutaa 9.1

Description

10-Karaa Rabbii keessatti azaa (rakkoo) baadhachuu dhiisu

Sababoota karaa fooyyaâ€™iinsa keessatti erga bobbaâ€™anii booda duubatti akka deebiâ€™an nama taasisan keessaa tokko yeroo rakkoon namatti buâ€™uu rakkoo san baadhachuu dhiisudha. â€œGanaa rakkoo kana hunda baadhadhaaâ€¢ jedhee wanta qabate gadi dhiisa. Osoo jecha Rabbii armaan gadi kanatti xiyyefannoo hin kennin nama karaa daâ€™awaa hordofotu jira.

﴿الْمَلِكُ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا إِنَّا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾

â€œAliif Laam Miim. Sila namoonni â€˜Amanneâ€™ jechuu qofaan osoo hin qoramiin dhiifamu yaadu?â€¢ Suuratu Al-Ankabuut 29:1-2

Karaa daâ€™awaa keessatti fitnaan (qormaanni) sunnaa (karaa) Rabbii duraanu jiruudha. Namni Rabbiiitti amanee fi seera Isaa beeke kana ni beeka. Namni karaa kana keessa deeme baâ€™aa isaatii fi haala isaa baadhachuun isarra jira.

Karaan daâ€™awaa karaa diriirfamaa salphaa taâ€™ee miti. Kana irra, isa keessa qoree fi gooddatu jira. Kana keessaa wanta Ergamaa Rabbii (SAW) muudatetu jira. Jecha Rabbii olâ€™aansuuf dirree lolaa baayâ€™een wal qunname. Inumaa, bakka garii keessatti madaâ€™ee dhiigni isaa gadi jige. Inni kana waliinu obsuun mindaa Rabbiin irraa abdataa ture. Sahaabonni isaas wanti isaan qunnamu isaan qunname. Kuni hundi amantii isaanii irraa isaan hin deebisne.

Seenaan diinii Rabbii qabachuuf namoota nafsee ofii wareeganiin kan guuttameedha. Akka nu keessaa namni tokko goottottaa fi dhiirota kanniin fuunduratti bakka isaa arguuf gara fuunduraatti seenaa fi oduu garii ni dhiyeessa:

مَنْ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فِيمْنَهُمْ مَنْ قَضَى

نَجَّابٌ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبَدِيلًا

٢٣

â€œMuâ€™intoota irraa dhiirota waan Rabbiif waadaa galan dhugoomsantu jiru; isaan irraa nama dirqama isaa raawwatetu jira; isaan irraas nama eeggataa jirutu jira. Jijjiraa homaatu hin jijjirre.â€¢ Suuratu Al-Ahzaab 33:23

Gammoojji Makkaa keessatti fiimaa aduu fi hooâ€™a irraa wanta Bilaalin (radiyallahu anhu) qunnamee seenaan hin dagatu. Hanga Yaasiri fi niitin isaa Sumayyaan ajjeefamaniitti musiiba isaan muudate seenan hin dagatu. Kana dura wanta Ergamaa Rabbii (SAW) qunnamee dagachuu hin qabnu. Inni nama hunda caalaa karaa daâ€™awaa isaa keessatti kan qorameedha. Kanaafiakkana jedhe: â€¢**Namoota hunda caalaa qormaanni kan itti cimu nabiyyoota, ergasii hundarra gaarii kan taâ€™e, itti aanse hundarra gaarii kan taâ€™edha. Gabrichi hanga amantii isaatiin qorama. Yoo amanti isaa keessatti jabaatâ€™e, qormaanni isaa akkasuma itti jabaata. Amanti isaa keessatti laafinni yoo jiraate immoo, hamma amanti isaa irratti hundaaâ€™e ni qorama. Qormaanni gabricharratti buâ€™uu hin dhaabbatu hanga badiin isarra kan hin jirre taâ€™ee dachii irra deemutti malee.**â€¢

[Sunan ibn Maajah 4023](#)

Kanneen armaan gadi wantoota Ergamaan Rabbii (SAW) ittiin qoraman keessaa gariidha: Abdullah ibn Masâ€™uudakkana jedha: osoo Ergaman Rabbii (SAW) Kaâ€™abaa biratti salaatu, Abu Jahli fi hiriyyoonni isaa achi taaâ€™an. Gaalli kaleessa qalamte takkatu ture. Abu Jahalakkana jedhe: eenyutu macaree gaala eebalu fuudhee yommuu Muhammad sujuudu cheeku isaa lamaan jidduu kaaâ€™aa? Namni hundarra dararamaa fi abaarramaan isaan keessaa bahe fuudhe. Yommuu Nabiyyiin sallallahu aleyh wassallam sujuuda buâ€™u cheeku isaa lamaan jidduu godhe. Garmalee kolfanii gariin gariitti daaqe. Ani dhaabbadhee ilaalaat ure. Osoo dhoowwu kan dandaâ€™u taâ€™e, silaa dugda Ergamaa Rabbii (SAW) irraa nan darbaa ture. Hanga namni tokko gara Faaximaa deemee ishiitti beeksiisuutti Nabiyyiin sujuuda godha, mataa isaa ol hin kaasu. Faaximaanis dhuftee isarraa achi gatte (darbite). Ergasii isaanitti (Abu Jahal faâ€™atti) qajeelte arrabsite. Yommuu Nabiyyiin (SAW) salaata isaa geessu, mataa isaa olkaase. Ergasii duâ€™aayi isaan irratti kadhate. Yommuu duâ€™aayi godhu siâ€™a sadii godha, yoo kadhate siâ€™a sadii kadhata. Ergasiiakkana jedhe: Yaa Rabbii! Qureeshonni srratti haa taâ€™anâ€¢(siâ€™a sadii). Yommuu sagalee isaa dhagayan kolfi isaan irraa deeme. Kadhaa isaanis ni sodaatan. Ergasii ni jedhe: yaa Rabbii! Abu Jahl ibn Hishaam, Utbah ibn Rabiiâ€™ah, Sheybah ibn Rabiiâ€™ah, Waliid ibn Utbah, Umayyah ibn Khalaf, Uqbah ibn Abi Muâ€™iix Sirratti haa taâ€™an (wanta hojjattu isaanitti hojjadhu).â€¢ Torbaffaa ni dubbate, garuu ani hin qabanne. Kan Muhammadin (SAW) haqaan ergeen kakadhe! Warroota maqaa waame kanniin Guyyaa badrii kan ajjeefaman taâ€™anii arge. Ergasii gara eelaatti darbaman. Eela Badrii.â€¢[Sahih Muslim 1794](#)

Wanta Nabiyyi (SAW) muudatee keessaa kan bira: lola ugurri. Kuni waggaa lamaaf sholoqoo Makkaa keessatti isa, maatii fi firoota isaa hidhuudha. Yeroo kana keessatti mushriikoni Makkaa Nabiyyii (SAW) fi firoota isaa irra ugurrii diinagdee fi hawaasummaa irraa godhan. Isaanitti hin gurguran, irraas hin bitan. Isaanitti hin heerumiisan, irraayis hin fuudhan.

Akkuma kana wanta Xaaâ€™ifitti Nabiyyii (SAW) qunname yaadachuun ni dandaâ€™ama. Yommuu namoota gara Islaamatti waamuuf gara Xaaâ€™iif deeme, jiraattonni Xaaâ€™iif dhagaa isatti darban. Rakkoo cimaa dandaâ€™e. (Kuni hundi karaan daâ€™awaa karaa qormaata qabuu fi obsa barbaachisu akka taâ€™e nutti agarsiisa.)

Bifa qormaataa keessaa wanta Nabii Ibraahimin (aleyh salaam) muudateedha. Innis, ibiddatti darbamuu fi ilma isaa akka gorraâ€™uu ajajamuudha.

فَلَمَّا بَلَغَ مَعْهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَىٰ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أُذْبَحُ
فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ۝ قَالَ يَأْبَتِ أَفْعَلُ مَا تُؤْمِرُ سَتَّ حُدُنِيٰ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

١٠٢
مِنَ الصَّابِرِينَ

â€œYommuu isa waliin deemu gahuu, [Ibraahim] ni jedhe â€œYaa ilma koo! Ani abjuu keessatti kan si gorraâ€™u arge. Kanaafu, ilaali maal yaaddaa?â€ Innis ni jedhe: â€œYaa abbaa koo wanta ajajamte hojjadhu, yoo Rabbiin fedhe warra obsan irraa taâ€™uu na argita.â€ Suuratu As-Saffaat 37:102

Ibn Kasiir ni jedha: isarratti akka salphatuuf, xiqqenya isaa waliin Rabbiif ajajamuu irratti obsuu fi ijannoo isaa qoruuf kana isatti beeksise.â€

Wanta Ibraamin qunname keessaa kan biraa haadha manaatii fi ilma isaa iddo fagoo fi namni hin jirreetti dhiisudha. Bukhaarin ibn Abbaas irraa akka gabaasetti: Namni jalqabaa Safaa fi Marwaa jidduu fiige haadha Ismaâ€™il. Namni jalqabaa caafii uffataa lafarraa harkisuu argamsiisee haadha Ismaâ€™il. Yommuu Saarah jalaa dheeessitee, faana ishii balleessuuf caafi uffata ishii gadi buustee lafarra harkiste. Hanga bakka Kaâ€™abaa gahaniitti Nabii Ibraahim ishii fi Ismaâ€™ilin fuudhee deeme. Ergasii achitti dhiissee deebiâ€™e. Ishiinis isa hordoftee akkana jetteen: â€œMaalitti nu dhiistaa? Nyaata maalitti, dhugaati maalitti nu dhiistaa?â€ Innis deebii homaatu ishiif hin deebisne. Ishiinis ni jette: â€œRabbitu kanatti si ajajee?â€ Innis, eeyyen jedhe. Ishiinis ni jette, â€œeyoo akkas taâ€™e Inni nu hin gatu.â€

Ishiin ni deebite. Inni immoo karaa gaara gubbaan itti darban hanga gahuu deemu itti fufee. Ergasii akkana jechuun duâ€™aayi godhe:

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْثِكَ
الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئَدَةً مِنَ النَّاسِ تَهُوَىٰ
إِلَيْهِمْ وَأَرْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ۝ ۲۷

â€œGooftaa keenya! Sanyii kiyya irraa mana Kee Kabajamaa bira sulala biqilaa hin qabne keessa qubsiise. Gooftaa keenya! Salaata akka gadi dhaabaniif [achi isaan qubsiise]. Qoma namootaa gara isaaniitti tan dabdu taasisi, akka galateefataniif firriwwan irraas isaan razzaqi (soori).â€ Suuratu Ibraahim 14:37

Bishaan ishiin of biraq qabdu ni dhumate. Ishiinis ni dheebotte, aannan ishii addaan cite. Daaâ€™imnis ni dheebote. Gaara dhiyoo ni ilaalte. Gara Safaa olbaate. Sagalee dhageefachuu fi nama arguuf ni yaalte. Homaa hin dhageenye, ergasii ni buute. Yommuu gara sululaa dhufte ni sussukte. Ergasii gaara kamtu dhiyoo akka taâ€™e ni ilaalte. Ergasii gara Marwaa korte (olbaate). Sagalee dhageefachuu ykn nama arguuf ni yaalte. Ergasii sagalee wayii dhageesse. Akka nama dhageettin isaa isa sobuu hanga mirkaneefatutti â€œCalâ€™isiâ€œofiin jette. Itti fufuun ni jette: sagalee kee na dhageessistee jirta, bishaan na obaasi. Anaa fi namni waliin jiru bade.â€• Ergasii Malaykaan dhufee bakka Zamzam ishii geesse. Innis luka isaatiin ni rukute. Burqaanis ni dhooye. Ishiinis ariifachuun qodaa bishaanii keessatti kuufatte. Ergamaan Rabbii (SAW) ni jedhan: Rabbiin haadha Ismaâ€™iliif rahmata haa godhu. Osoo ariifachuu baatte silaa Zamzam burqaa yaaâ€™u taâ€™aa ture.â€• [Sahih Al-Bukhaari](#)

Kunniin bifoota qormaataa nabiyyoonni, Ergamtoonni fi saalihonni saaxilamaniidha. Kana waliinu kuni daâ€™awaa irraa isaan hin deebisne. Bifa qormaataa nabiyyoota irraa hamma kana irratti of quсадha.

Guduunfa

âœ’Islaama qabachuu fi gara Islaamatti waamu keessatti rakkolee fi qormaanni baayâ€™een nama muudata. Namni â€œAni Islaama waan qabadheef rakkoon ykn qormaanni na hin qunnamuâ€œjedhee yaadu hin qabu. Akkuma Islaama qabatuun qormaanni isatti baayaâ€™achuu akka dandaâ€™u beekun of qopheessu qaba. Kana hubachuuf namoota armaan oli haa ilaalu.
 âœ’â€•Lakki! Ani kana hunda baadhachu hin barbaaduâ€• jechuun Islaama irraa yoo duubatti deebiâ€™e, qormaata irraa dheesee caala adabbiin gara fuunduraatti (Aakhiratti) isa qunnamu guddaa fi cimaadha.

Madda:

[Min Akhbaaril Muntakisiina maâ€™al asbaabi wal ilaajîfuula 64-68](#)

Date Created

January 3, 2021

Author

admin